

20 iyun Ümumdünya Qaçqınlar Günüdür!

Hər il iyunun 20-də qaçqın və məcburi köçkünlər bu kədərli təqvim gününü qeyd edirlər. Bu tarix 2000-ci ildə BMT Baş Assambleyası tərəfindən qəbul edilmiş qətnamə ilə təsdiq olunub. Təəssüf ki, bu gün də hərbi münaqişələr dayanmır, qaçqınların və məcburi köçkünlərin sayı artır. 30 il erməni işğalından əziyyət çəkmiş Azərbaycanda da bu gün həssaslıqla qeyd olunur, qaçqın və məcburi köçkünlərin problemləri müzakirə edilir, bu istiqamətdə zəruri addımlar atılır. Hazırda işğaldan azad edilmiş ərazilərdə sürətli bərpa işləri həyata keçirilir və vətəndaşlarımızın tezliklə doğma obalarına qayıtmasından sonra Azərbaycanda qaçqın və məcburi köçkün problemi tarixin yaddaşına köçəcəkdir.

Qarabağ Zəfərimiz qaçqın və məcburi köçkünlük probleminə də son qoydu

BMT Baş Assambleyası 4 dekabr 2000-ci ildə iyunun 20-nin Ümumdünya Qaçqınlar Günü kimi qeyd olunmasına dair qətnamə qəbul edib. Qətnamənin qəbulunda əsas məqsəd evindən, elindən didərgin düşən qaçqın və məcburi köçkünlərin acınacaqlı həyat şəraitini diqqətdə saxlamaq, onların sayının artmasının qarşısını almaq olub. Məhz bu gün dünya münaqişələrindən və ya təqiblərdən xilas olmaq üçün öz ölkəsini tərk etməyə məcbur olmuş insanların gücünə, cəsarətinə və möhkəmliyinə hörmətlə yanaşdığını nümayiş etdirir. Kim olursa olsun, canını qurtarmağa məcbur olan insanlara ləyaqətlə yaşamaq lazımdır. Hər kəsin müdafiə axtarmaq hüququ var, çünki təhlükəsizliyə can atmaq hər bir insanın ayrılmaz hüququdur. Beynəlxalq hüquq normalarına görə, insanların təhlükəsizliyi axtarmaq hüququ universaldır. Müharibə, zorakılıq, təqiblər səbəbindən insanlar qaçmağa məcbur olduqda, müdafiə olunmaq

ərazilərə qayıdışına güclü zəmin yaradır. Belə ki, azad olunmuş ərazilərdə sürətli tikinti-bərpa işlərindən sonra soydaşlarımız 30 il çiyinlərində daşdıqları ağır qaçqınlıq və məcburi köçkünlük statusu yükündən həmişəlik qurtulacaqlar.

Əlbəttə, İkinci Qarabağ müharibəsindəki Zəfərin ardınca Qarabağa və ətraf bölgələrə yenidən qayıdış mühüm ictimai-siyasi və iqtisadi əhəmiyyətə malik olan bir prosesə çevrilib. Buna görə də, Prezident İlham Əliyevin elan etdiyi Böyük Qayıdış öz mahiyyəti etibarilə mühüm hadisədir. Xatırladaq ki, Böyük Qayıdış dağılmış şəhərlərin və binaların yenidən qurulmasını, "ağıllı kəndlər" in, eləcə də hava limanlarının tikintisini nəzərdə tutur. Hazırda Qarabağın yenidən canlandırılması, dirçəldilməsi prosesi davam edir. İşğaldan azad olunmuş ərazilərdə böyük quruculuq və bərpa işləri gündəngünə sürətlənir. Artıq tarixi torpaqlarımıza Böyük Qayıdış başlayıb. Xüsusilə qeyd

hüququna malikdirlər. İstənilən halda hər bir insan qorunmağa layiqdir. Hər kəsin təhlükəsizlik hüququ var.

Qaçqınlar, beynəlxalq hüquqa görə, təqib qurbanına çevrilməkdən əsaslı qorxuya görə öz ölkələrinə, doğma yurdlarına qayıda bilməyən və ya qayıtmaq istəməyən insanlardır. Azərbaycana da bu problem yaxşı tanışdır. 30 illik erməni işğalı nəticəsində ölkədə 1 milyondan çox qaçqın və məcburi köçkün vardı. Bu göstəriciyə görə Azərbaycan dünyada yüksək yerlərdən birini tuturdu. Çünki ötən əsrin sonlarında Ermənistanın Azərbaycana qarşı hərbi təcavüzü onu dünyanın ən çox qaçqın və məcburi köçkünü olan ölkəsinə çevirmişdi. Ermənistan silahlı qüvvələrinin hərbi təcavüzü nəticəsində Azərbaycan ərazisinin 20 faizi işğal olunmuşdu. Doğrudur, bu gün Qarabağ işğalına son qoyulub, ərazilərimiz erməni qəsbkarlarından təmizlənib. Bununla belə, 30 il ərzində Azərbaycanda qaçqın və məcburi köçkün məsələsi həmişə aktual olaraq qalıb. Bu kateqoriyaya daxil olan vətəndaşlarımızın problemləri diqqət mərkəzində saxlanılıb, onlara yüksək səviyyədə qayğı göstərilib.

Bu, bir həqiqətdir ki, işğal faktı nəticəsində qaçqın və məcburi köçkünlərə çevrilən insanların üzləşdiyi sosial və digər problemlərin həlli istiqamətində atılan ilk addımlar bilavasitə ümummillət lideri Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Məhz ulu öndərin xalqın tələbi ilə siyasi hakimiyyətə qayıtmasından sonra doğma yurdlarından didərgin salınmış bir milyon nəfərədək soydaşımız dövlət qayğısı ilə əhatə olundu, onların üzləşdiyi sosial problemlər tədricən öz həllini tapmağa başladı. Bu insanların səsi dünya ictimaiyyətinə çatdırıldı. Ulu öndər müxtəlif ölkələrin dövlət başçıları, rəsmi şəxsləri ilə keçirilən çoxsaylı görüşlərində, beynəlxalq və yerli qurumlarda etdiyi çıxışlarında mütəmülq qaçqın və məcburi köçkünlər məsələsinə toxunurdu, bunu ölkədə bir nömrəli problem adlandırır.

Bu problemin həlli böyük siyasi xadimin layiqli davamçısı, Prezident İlham Əliyevin də fəaliyyətinin əsas istiqamətlərindən birinə çevrilmişdi. Qaçqın və məcburi köçkünlərin sosial problemlərinin həllini daim xüsusi diqqət mərkəzində saxlayan Prezident İlham Əliyevin qəbul etdiyi qərarlar nəticəsində acınacaqlı şəraitdə yaşayan soydaşlarımızın çadır həyatına son qoyuldu, onlar müasir standartlara uyğun, tam infraquruculuq malik yeni qəsəbələrə köçürüldülər. Bu gün isə tam fərqli mənşərə yaranıb. Müzəffər Ali Baş Komandan yurd-yuvalarından məhrum olmuş soydaşlarımızın işğaldan azad edilmiş

etmək lazımdır ki, erməni vandalizmi nəticəsində dağıdılmış kəndlərimizin bərpası ən müasir texnologiyalara əsaslanan quruculuq konsepsiyası əsasında aparılır. Qədim Şuşa şəhərimizdə həyata keçirilən bərpa-yenidənqurma işləri kimin kim olduğunu əyani şəkildə bütün dünyaya göstərir. Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi və bilavasitə nəzarəti altında işğaldan azad olunmuş ərazilərdə Böyük Qayıdış istiqamətində bütün zəruri tədbirlər görülür. Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsi, dövlətimizin başçısının tapşırıqlarının icrası ilə əlaqədar olaraq, Böyük Qayıdışın mühüm tərkib hissəsinin – repatriasiya və reintegrasiya prosesinin effektivliyini təmin etmək üçün zəruri tədbirlər görür. Məcburi köçkünlərin uçotu elektronlaşdırılıb və onun əsasında vahid məlumat bazası formalaşdırılıb, "elektron hökumət" və digər dövlət qurumlarının informasiya bazaları ilə inteqrasiya edilib. Hər bir məcburi köçkünü aid məlumatların toplanıldığı vahid elektron məlumat bazası komitədə funksional fəaliyyətinin çevikliyini və operativliyini yüksəltməklə, həm də idarəetməni asanlaşdırıb. Sonrakı mərhələdə dayanıqlı məskunlaşmaya, məşğulluğun təmin olunmasına, reintegrantlara xidmətlərin göstərilməsinə dəstək verəcək mobil tətbiqin hazırlanması da gündəlikdədir.

Beləliklə, azad olunmuş ərazilərdə bərpa-quruculuq işləri davam etdirilir. Dəmir yolları, avtomobil yolları çəkilir, hava limanı tikilir, körpülər salınır. Ərazilər, eyni zamanda, minalardan təmizlənir. Biz bunun əyani təzahürünü Zəngilan rayonunun Ağalı kəndində görülən işlər təmsalında aydın gördük. Ağalı kəndində bir il əvvəl inşaat işləri 200-dən artıq evin tikilməsi, baxça, məktəb, tibb məntəqəsi və yaşayış üçün lazım olan digər obyektlərin tikilməsi ilə nəticələnib. May ayının 27-də Prezident İlham Əliyev "Ağıllı kənd" in açılışındakı çıxışında vurğulayıb ki, gənclər də öz dədə-baba yurduna qayıtmağa çox həvəslidirlər. İnsanların qayıdışı üçün şərait olmalıdır. İndi birinci mərhələdə hər rayonda bir çox kəndlər seçilib ki, ilk növbədə orada işlər aparılacaq. Ondan sonra insanlar qayıdıqca, bütün qalan yerlər də bərpa ediləcək. Beləliklə, fəxrli dəyə bilirik ki, müzəffər Azərbaycan Ordusu tərəfindən 30 illik erməni işğalından azad olunan şəhər və kəndlərimizə həyat yenidən qayıdır və az müddətdən sonra keçmiş məcburi köçkünlər öz doğma yurdlarına geri dönəcəklər. Bununla da qaçqın və məcburi köçkünlük problemi tarixin yaddaşına köçəcəkdir.